

Ulrik Lidström
Centralvägen 7
985 31 Vittangi
070-67 97 350
gruvinformation@gmail.com

Umeå tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 138
901 04 Umeå

Yttranden över bolagets bemötande av synpunkter (exklusive rennäring)
(aktbilaga 243-246)

Talga ABs ansökan om tillstånd till gruvverksamhet m.m. vid Nunasvaara
södra i Kiruna kommun.

C.2 Klimatomställningen

29. Företaget har helt rätt i att Sverige har som målsättning att bli fossilfritt 2045 och att det ställs höga krav på effektiva energilösningar. En ev. produktion av grafit tillhör inte en sådan lösning. Det finns bättre lösningar som är billigare och miljövänligare än att producera grafit. Batteriforskningen har gjort stora framsteg de senaste åren, ett exempel är Stora Ensos production av Lignode som tillverkas av lignin som är en restprodukt från papperstillverkning. Batteritillverkaren Northvolt och Stora Enso har kommit överens om att utveckla ett batteri där **Lignode ersätter grafiten**.

Två tekniker som visar sig vara mycket lovande: kiselanoder och *solid state*. Det ena är batterier i fast form – alla ledande material är alltså i fast form i stället för flytande. De kallas även för *solid state*-batterier. Fördelarna är att batteriet är mer miljövänligt och dessutom mycket säkrare än dagens litiumjonbatterier, eftersom de aldrig kan läcka eller explodera. De laddas dessutom upp fortare och tål fler laddningscykler, tekniken har ännu så länge inte gått att skala upp till massproduktion.

Men just nu är det en annan batteriteknik som rullas ut. Nämligen kiselanoder. Det handlar inte om ett helt nytt batteri från grunden, utan om en vidareutveckling av litiumjonbatteriet. Det är pluspolen (katoden) som innehåller litiumoxid och ger batteriet dess namn. **Minuspolen (anoden) är idag av grafit**, det har visat sig att **grafiten** i anoden med fördel kan bytas ut mot kisel.

Mercedes har ett nytt, energitätare silikonbatteri på gång. Först ut med det blir modellen EQG som ska lanseras 2025. Mercedes har utvecklat batteriet tillsammans med det amerikanska batterimaterialföretaget Sila Nanotechnologies. Genom att använda silikon i battericellernas anoder har man lyckats höja energidensiteten med 20–40 procent jämfört med de **grafitanodceller**. Ett annat batteriföretag räknar med att se sin teknik i nya elbilar som rullar ut på vägarna 2024–25. Bland investerarna hittar vi bland annat flera större biltillverkare samt några tillverkare av konsumentelektronik.

Grafiten har inom en snar framtid spelat ut sin roll inom batteritillverkningen.

33. Att Talga kommer att kunna bidra till minskade växthusgasutsläpp i ett globalt perspektiv är ju beroende på vad man jämför med. Om man väljer att jämföra med tillverkningen av syntetisk grafit som tillverkas i Kina, Japan och Sydkorea, då ligger värdena bra till. Men jämfört man med anoder tillverkade av restprodukter från papperstillverkningen då visar siffrorna något helt annat. Eller att jämföra med kisel som kan absorbera energi med upp till tio gånger så hög täthet som grafit lär ju också visa andra värden. Och eftersom det är fullt av kisel i jordskorpan (det är bara syre som det finns mer av i marken), är det billigt att få tag i.

34. Påståendet att behovet av grafit är kritiskt för att samhället skall klara klimatomställningen är förlegat, som nämnts under föregående punkter. Det är dessutom inga betydande miljömässiga fördelar att starta en ny gruva för att utvinna grafit, tvärtom ökar det utsläppen av CO₂ och ökar också utsläppen i våra vattendrag. Mineralindustrin är den i jämförelse största källan till utsläpp av växthusgaser från industrin, om man räknar med hela kedjan från gruva till färdiga metallprodukter.

C.3 Miljökonsekvenser

C.3.1 Buller

35. Att Talga har låtit utföra bullernivåberäkningar betyder ju inte att bullret försvinner, problemet kommer ju fortfarande att kvarstå, en gruva medför buller. Och buller nivån längs Nunasvaaravägen är inte låga. Erfarenheten av den provbrytning som skett under hösten 2022 pekar på en ganska hög bullernivå längs vägen, den är störande.

C.3.2 Sprängningar, vibrationer och luftstötter

43. En nonchalant inställning från Talga att anse att notis inte enbart skall tas från närboende. Men det är väl så att det är de närboende och de som vistas i området som störs av ev. obehag och inte någon mätapparat eller något kontrollprogram. Detta låter oroväckande och arrogant.

C.3.3 Utsläpp till luft och transporter

54. Vi anser att det skall föreskrivas villkor som avser reningsutrustning och en haltgräns för luft från stoftreningsanläggning. Även om det är fråga om en ny verksamhet utan faktisk data så torde det ju inte vara omöjligt att se till att en ordentlig reningsanläggning finns på plats. Det vi känner till är att stoft har uppmätts upp till 70 km från järnmalmsgruvor. Densiteten på järn är 7,8 gram/cm³. Grafit är lätt, densiteten på grafit är 2,26 gram/cm³, vilket innebär att damm från en grafitgruva kan sprida sig över en betydligt större yta. Följden av detta innebär miljö- och hälsoeffekter.

56. Enligt de bedömningar som Talga har gjort av verksamhetens utsläpp sägs det att de beräknas bli små. Hur kan den bedömningen göras? Så som Talga själva anger under punkt 54, "eftersom det nu är frågan om en ny verksamhet för vilken ingen faktisk data finns att tillgå innan verksamheten har påbörjats".

58. Att påstå att konsekvenserna av trafiken till och från gruvan bedöms vara liten enligt Talga är inte överensstämmande med den verklighet som upplevts under hösten 2022 då provbrytningen i Niska har pågått. En strid ström av lastbilar och annan trafik till och från gruvområdet bedömer inte vi som små. Att dessutom vägens skick har blivit så dålig att det med en vanlig personbil medför risker att färdas efter vägen då mittsträngen är så hög att den tar i underredet på bilarna gör att vår bedömning blir att konsekvenserna blir ganska stora.

C.3.4 Friluftsliv och rekreationsaktiviteter

60. Är det Talga som skall göra denna bedömning? Vi som vistas i området upplever redan nu under provbrytningen att verksamheten har en negativ påverkan på känsliga livsmiljöer, friluftsliv och rekreationsaktiviteter. Älgar, renar och fåglar undviker detta område. Exempel på detta är de som jagar älg i närheten av området och som upplever att älgarna skyr detta område. Hur det blir med skogshönsen i framtiden kan man ju räkna ut då det planerade gruvområdet sträcker sig genom ett känt föryngringsområde för tjäder och orre. Också de som plockar bär- och svamp säger sig känna olust att fortsätta med detta p.g.a. riskerna för damm och andra utsläpp i närområdet. Picknick och vandringar i närheten är ju bara att glömma, det är redan nu så mycket trafik och oljud p.g.a. den provbrytning som pågår på baksidan av berget så att folk undviker den typen av aktiviteter i närområdet. Så visst har det en påverkan på friluftslivet.

C.3.5 Långsiktiga effekter

63. Hur kommer det sig att vissa bedömningar går att göra innan någon verksamheten har påbörjats och andra inte går att göra? Utifrån dessa oklarheter gör vi bedömningen att alla bedömningar och antaganden är väldigt osäkra. För att göra en säker bedömning så krävs det att verksamheten måste påbörjas för att uppnå säkrare uppgifter om de utsläpp som kommer att ske. Dessa bedömningar är dessutom gjorda på verksamhetens förutsedda miljökonsekvenser. Det bortses helt från oförutsedda konsekvenser. Detta är grunden till den oro som finns.

C.3.6 Utsläpp till vatten

65. Eftersom utsläpp kommer att ske till sjön Hosiojärvi så kommer det att leda till en försämring av vattenkvalitén i sjön och därmed också i Östra bäcken. Vilket i sin tur leder till att vattnet försämras i Torneälven. Vi som har bott vid Torneälven under en längre period ser redan idag med blotta ögat att vattenkvalitén har blivit sämre för varje år. Hur mycket tål älven? Att tillåta ytterligare utsläpp i våra vatten gör inte att kvalitén ökar, vi är rädda om våra vatten, det är vårt viktigaste livsmedel. Det råder vattenbrist i en stor del av världen och vi har en tillgång som Talga nu har planer på att tillföra ytterligare utsläpp som försämrar vattnet. Vi tycker att det räcker nu, tillgången till ett vatten som fortfarande är drickbart överskrider vida värdet för grafiten.

Icke-försämringskravet borde också gälla för ytvatten

Enligt 4 kap. 2 och 5 §§ i vattenförvaltningsförordningen ska kvalitetskraven för grundvatten fastställas så att tillståndet inte försämras, det s.k. "icke-försämringskravet".

Icke-försämringskravet gäller för alla grundvattenförekomster och innebär att alla förekomster ska bibehålla god status och att mänskliga verksamheter inte får försämra statusen i någon förekomst. För grundvattenförekomster som inte bedöms vara utsatta för risk, och därmed inte har miljö kvalitetsnormer, säkerställs detta krav genom de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Det finns specifika lagrum för de verksamheter som prövas mot någon av kategorierna för miljöfarlig verksamhet (9 kap. miljöbalken), vattenverksamhet (11 kap. miljöbalken) eller jordbruk och annan verksamhet (12 kap. miljöbalken).

Efterföljande av icke-försämringskravet kan också säkerställas för förekomster som saknar miljö kvalitetsnorm genom att tillämpa 8 § i SGU:s föreskrifter om miljö kvalitetsnormer och statusklassificering för grundvatten. I paragrafen framgår att i de fall ny information avslöjar att förorenande ämnen i grundvattenförekomsten kan medföra skada för människa eller miljö ska ett riktvärde för grundvatten genast fastställas som en miljö kvalitetsnorm.

Eftersom vi inte har den kunskap som krävs för att bedöma tillståndet på vattnet annat än det vi ser med blotta ögat eller den smak vi känner så känner vi oss väldigt oroliga eftersom utsläpp kommer att ske i vattnet. Siffror och tabeller som redovisas gör oss inte tryggare eftersom vi är medvetna om att alla gruvor smutsar ner vatten mer eller mindre. Talga påstår att verksamheten inte kommer att medföra otillåten försämring av vattenmiljön och menar på att utsläppen till vattnet är godtagbar.

Självklart får man inte göra något som är otillåtet och vad som menas med godtagbart låter ganska diffust. Kommunen ser till att vattnet som vi får i våra kranar är drickbart men vem ser till att vattnet i älven inte försämras? Och när har vi nått den gräns när inte kommunens vattenrening längre räcker till?

För att uttrycka det i klartext: Vi är vanliga människor som dricker vatten varje dag och vi vill inte att vattnet skitas ned.

76. Varför Talga är i behov av en prövotid för att utreda möjligheterna att begränsa utsläppen ter sig underligt för oss, det är väl bara att se till att det inte släpps ut något i vattnet. Prövotider och experimenterande låter inte alls tilltalande, det råder alltså en viss osäkerhet i de mätningar och bedömningar som gjorts och det är förståeligt eftersom ingen verksamhet pågår.

84. Hur skall vi kunna lita på att just Talgas dammar är täta, erfarenheten säger att gruvdammar läcker. Och då Talgas mätningar och bedömningar i övrigt inte verkar vara så säkra så hur skall vi kunna tro att detta är säkert?

C.4.1 Dammsäkerhet

106. Hur stabil kan en bergssluttning anses vara i fråga om att deponera miljontals ton sand och gråberg på och hur skall det gå att undvika vatten då det regnar eller snöar? Finns det någon möjlighet att deponin kommer i rörelse på bergssluttningen? Hur säkert är det? Kan ett haveri inträffa?

C.6 Tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000 tillstånd)

112. Vi ser ingen anledning till att bevilja Talga ett Natura 2000-tillstånd. Utsläpp kommer fortfarande att ske i Torneälven. Frågorna som rör våra vattendrag och då främst Torneälven (nationalälv) har inte övertygat oss om att utsläppen kommer att gå obemärkt förbi. Älven är ju redan övergödd och mer utsläpp gör inte vattnet renare på något sätt. Enligt en överenskommelse mellan Sverige och Finland finns det några punkter som särskild vikt skall fästas vid.

- att uppnå gemensamma kvalitetsmål för yt- och grundvatten
- naturvård, kulturmiljövård och miljöskydd
- hållbart nyttjande av vattenresurserna
- skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden.

Havs- och vattenmyndigheten är svensk bevakningsmyndighet för gränsälvöverenskommelsen enligt förordning (2010:1098) om gränsälvöverenskommelse med Finland.

Något som kan tyckas vara motsägelsefullt är att samtidigt som Talga vill göra utsläpp i älven har EU:s miljöfond Life nu beviljat medel till restaurering av Tornedalens vattenmiljöer. Projektet genomförs tillsammans med Finland och finansieringen uppgår till cirka 214 miljoner kronor, varav ca 121 miljoner kronor i Sverige. Projektet som startar i mars 2023 skall pågå i sju år.

Medfinansiärer är Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Region Norrbotten, Kiruna kommun, Pajala kommun, Övertorneå kommun, Haparanda kommun, samt de finländska kommunerna Enontekiö, Kolari, Muonio, Pello, Ylitornio och Tornio stad.

C.7.3.3 Verksamheten har ett allt överskuggande allmänintresse

145. Se C.2 - 29 och 33

146. Det råder fortfarande brist på bostäder och arbetskraft i större delen av malmfälten, den arbetskraft som det finns behov av måste troligen pendla, fly in - fly out. Detta ger inte några skattepengar till kommunen eftersom skatten betalas till den kommun som vederbörande är skriven i. Däremot har dessa rätt till samma samhällsservice som ortsborna, det blir alltså en kostnad som läggs på det lokala samhället.

C.9.4 Ekonomisk säkerhet

171. Erfarenheten från tidigare gruvor som har lagt ner sin verksamhet av olika orsaker visar ofta på att de ekonomiska säkerheter som lämnats ofta inte har räckt till för återställning och sanering, därför anser vi att länsstyrelsens krav på en säkerhet om 400 miljoner kronor är fullt rimlig.

Slutsatsen blir att alla mätningar och bedömningar endast är antaganden som är väldigt osäkra, ”eftersom det nu är frågan om en ny verksamhet för vilken ingen faktisk data alltså finns att tillgå innan verksamheten har påbörjats”. Då vill Talga ha provotider för experimentera med utsläpp och annat under några års tid, och efter det skall villkoren föreskrivas. Detta verkar inte seriöst. Vi yrkar avslag på samtliga punkter som kräver provotider.

Vi tycker fortfarande att det ter sig märkligt att ansökan endast omfattar Nunasvaara Södra och att inte hela det planerade gruvprojektet skall ingå i ansökan.

Vi yrkar på avslag för Talga AB ansökan om tillstånd till gruvverksamhet m.m. vid Nunasvaara södra i Kiruna kommun.

Arbetsgruppen JA till en FRAMTID utan gruvor   gruvinformation@gmail.com

Urpo Taskinen	urpo.taskinen@gmail.com
Johanna Ögren	johannaogren@icloud.com
Simon Marajnen	simonmarainen@gmail.com
Hanna Råman	hanna.raman@gmail.com
Tarja Leinonen	tarja.leinonen@gmail.com
Beatrice Flöystad	bea.floystad@gmail.com
Kenneth Nilsson	kenneth.nilsson@kiruna.se
Päivi Juuso	paijuu65@gmail.com
Ulrik Lidström	ullelidstrom@hotmail.com
Jåvna Allas	
Per-Anders Nutti	per-anders.nutti@telia.com
Elin Belleza	elin.belleza@gmail.com
Håkan Lundström	formation@kiruna.nu
John Tomas Påve	duomma@telia.com

[Facebook - JA till en FRAMTID utan gruvor](#)